Wie beslist over euthanasie bij dementie? “De persoon die je was, of de persoon die je bent geworden?”

Geef je een dodelijk spuitje aan wie geen ‘wil’ meer heeft? De voorziene uitbreiding van de euthanasiewetgeving naar mensen met dementie, plaatst regering en artsen voor scherpe ethische vragen. “Een mens met dementie is geen leeg omhulsel.”

,
2 oktober 2026 om 23:59

Het is voor veel mensen een schrikbeeld bij dementie: je eigen kinderen of geliefde niet meer herkennen. Voor sommigen is het een reden om te laten vastleggen dat ze euthanasie willen wanneer het zo ver komt, weet Gijs Van Pottelbergh. Hij ziet als huisarts en als arts in woonzorgcentra veel mensen met dementie. “Maar wat betekent ‘niet meer herkennen’? Een patiënt zag zijn zoon aan voor zijn vader, en gaf hem vervolgens een dikke knuffel omdat hij hem zo had gemist. Is dat herkenning? Of telt dat niet?” Het is illustratief voor de grijstinten waar je bij euthanasie bij dementie niet omheen kunt. “Het probleem is dat de persoon die je bent, beslist over de persoon die je zult worden.”

Precies voor die laatste, ‘toekomstige persoon’ met dementie wil de federale regering euthanasie in de toekomst mogelijk maken. Minister van Justitie Annelies Verlinden (CD&V) rondde deze week haar voorbereidende werk voor een wettelijke regeling af. Haar voorstel moet nog enkele stations passeren en landt dan voor een politieke bespreking in de federale regering. Die belooft pittig te worden, de partijen zitten niet op één lijn.

LEES OOK
Minister Verlinden heeft voorstel klaar: euthanasie kan niet als persoon met dementie zich verzet

Vandaag is euthanasie alleen mogelijk in de beginfase van de ziekte, zolang iemand voldoende wilsbekwaam is om uit te leggen waarom hij of zij wil dat het leven stopt. Wie wil wachten tot de ziekte verder gevorderd is, riskeert de kans op euthanasie daardoor te verliezen. Daarom koos Hugo Claus in 2008 al in een vroeg stadium van zijn dementie voor euthanasie. Voormalig VRT-

topman Jan Ceuleers maakte twaalf jaar later dezelfde keuze. Nadien zei zijn dochter in een interview dat die euthanasie “te vroeg” was gekomen. “Vader was nog zo goed.”

Die vrees ligt aan de basis van de geplande wetsuitbreiding. “Te vroeg moeten sterven omdat het anders te laat is”, omschreef CD&V-voorzitter Sammy Mahdi het in *De afspraak*. Dat 86 procent van de Belgen zo’n uitbreiding steunt, bleek vorig jaar uit De stemming, het opinieonderzoek van *De Standaard.*

Geen wil meer

Centraal in de geplande uitbreiding, en in de politieke onenigheid tussen vooral CD&V en Vooruit, staat de wilsverklaring: een document waarin mensen kunnen vastleggen onder welke omstandigheden ze euthanasie wensen wanneer hun dementie vergevorderd is. Dat zou kunnen aan de hand van concrete criteria: wanneer ik mijn kinderen niet meer herken. Of: wanneer ik niet meer zelfstandig kan leven. Maar hoe zwaar weegt die verklaring door als iemand met gevorderde dementie zich tegen de euthanasie lijkt te verzetten? In het plan waarmee CD&V naar de regering trekt, houdt het dan op. “Finaal moeten we altijd rekening houden met de actuele wens”, zei Mahdi.

Daar is hoogleraar neurologie Sebastiaan Engelborghs (VUB en UZ Brussel), die dementiepatiënten begeleidt naar euthanasie, het niet mee eens. “Je breidt de wet uit naar wilsonbekwame personen, maar als die zich lijken te verweren, mag het niet. Dat is onlogisch.” Hij illustreert het met een voorbeeld van het plaatsen van een infuus. “Iemand verweert zich, omdat die persoon niet begrijpt wat er gaat gebeuren. Dat is niet hetzelfde als een verzet tegen euthanasie, want dat is een redenering die een wilsonbekwame persoon met gevorderde dementie per definitie niet meer kan maken. Zo hol je het recht op zelfbeschikking uit.” Zodra iemand wilsonbekwaam is, moet voor Engelborghs de wilsverklaring leidend zijn.

Professor Wim Distelmans, palliatief arts en euthanasie-expert, deelt dat standpunt. “Iemand die niet langer wilsbekwaam is, kan niet van mening veranderen, want die heeft geen wil meer”, zegt hij.